

قوانین و مقررات مربوط به آموزش زنان و خانواده

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
بخش اول - بررسی سیاست‌های مربوط به آموزش زنان و خانواده	۴
بخش دوم - بررسی قوانین، مقررات برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و بودجه‌ای مربوط به آموزش زنان و خانواده	۹
بخش سوم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش زنان و دختران	۱۵
بخش چهارم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش کودکان	۱۷
بخش پنجم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش خانواده	۱۹
منابع و مأخذ	۲۱

قوانین و مقررات مربوط به آموزش زنان و خانواده

چکیده

آموزش زنان به‌عنوان نیمی از جامعه نقش مهمی در ارتقای سطوح توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع دارد. ارتقای سطح سواد و آموزش زنان جامعه علاوه‌بر توانمندسازی زنان، نقش مهمی در سطح سلامت خانواده و جامعه خواهد داشت. وجود نگاه‌های تبعیض‌آمیز به زنان در جوامع مختلف سبب فاصله سطح سواد و آموزش زنان و مردان شده است. به همین علت دولت‌های مختلف تلاش می‌کنند با وضع قوانین مختلف از افزایش سطح سواد و آموزش زنان حمایت نمایند. در جمهوری اسلامی ایران نیز قانونگذار با استفاده از وضع سیاست‌ها و قوانین مختلف به ارتقای سطح آموزش زنان کمک کرده است. گزارش حاضر به بررسی این قوانین در بخش‌های زیر می‌پردازد:

- بخش اول: بررسی سیاست‌های مربوط به آموزش زنان و خانواده،
 - بخش دوم: بررسی قوانین، مقررات برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و بودجه‌ای مربوط به آموزش زنان و خانواده،
 - بخش سوم: بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش زنان و دختران،
 - بخش چهارم: بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش کودکان،
 - بخش پنجم: بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش خانواده.
- این قوانین علاوه‌بر تلاش برای بالا بردن سطح سواد و آموزش عالی زنان، ارتقای آگاهی زنان و کودکان، آموزش مهارت‌های زندگی را دربرمی‌گیرد.

مقدمه

زنان و دختران به‌عنوان نیمی از جامعه، به علت برعهده داشتن مسئولیت خطیر تربیت فرزندان و پرورش‌دهندگان نسل‌های آینده نیازمند توجه بیشتر سیاستگذاران و برنامه‌ریزان هستند. آموزش زنان نقش مهمی در فرآیند توسعه کشورها دارد. افزایش سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی به‌ویژه زنان زمینه مناسبی جهت توسعه اقتصادی، علمی و فرهنگی جوامع را فراهم می‌کند. آموزش زنان تأثیر مهمی در ارتقای بهداشت خود زنان، خانواده، جامعه و رشد اقتصادی و فرهنگی خواهد

داشت. تحقیقات متعدد نشان داده است در خانواده‌هایی که مادران تحصیلمکرده‌تر هستند، میزان مرگ‌ومیر نوزادان و کودکان بسیار کمتر است.

زنان تحصیلمکرده هنگام بارداری از جنین خود بهتر مراقبت می‌کنند و نوزاد سالم‌تری به دنیا می‌آورند،

در این خانواده‌ها بهداشت تغذیه بیشتر رعایت می‌شود و تغذیه خانواده بهتر است، فرزندان این مادران زودتر و یا به موقع به مدرسه می‌روند، دوره تحصیل را با موفقیت طی می‌کنند و سال‌های بیشتری به تحصیل می‌پردازند.

همچنین اصول بهداشتی در این خانواده‌ها بهتر رعایت می‌شود، فرزندان کمتر مریض می‌شوند و هنگام ابتلا زودتر به پزشک مراجعه می‌کنند و سریع‌تر درمان می‌شوند.^۱ بنابراین هرچه تحصیلات زنان بیشتر باشد، جامعه نیز از فواید آن بهره‌مند خواهد شد، اما در تمامی جوامع به علت وجود تبعیضات در مورد زنان، بین سطح سواد زنان و مردان فاصله وجود دارد.

براساس اهداف جزئی توسعه هزاره تا سال ۲۰۱۵ همه کودکان اعم از دختر و پسر قادر خواهند بود آموزش ابتدایی را به پایان برسانند، از بین رفتن تبعیض جنسیتی در آموزش ابتدایی و متوسطه ترجیحاً تا سال ۲۰۰۵ و در تمامی سطوح آموزشی تا سال ۲۰۱۵ از جمله اهدافی است که باید توسط کشورهای مختلف دنبال شود. با وجود تمامی تلاش کشورهای هنوز از میان حدود ۶۸۰ میلیون کودکی که در کشورهای درحال توسعه در سن آموزش ابتدایی قرار دارند ۱۱۵ میلیون کودک در مدرسه حاضر نمی‌شوند که سه پنجم آنها را دختران تشکیل می‌دهند. به عبارت دیگر هنوز در کشورهای درحال توسعه دختران از تبعیضات آموزشی رنج می‌برند.^۲

به همین علت بسیاری از کشورهای تلاش می‌کنند تا با وضع قوانین مختلف زمینه تحصیل دختران و زنان را فراهم کنند. در جمهوری اسلامی ایران به علت وضع سیاست‌ها و قوانین مختلف شاهد افزایش چشمگیر سطح سواد و آموزش زنان هستیم. براساس آخرین آمار منتشره از سوی نهضت سوادآموزی، تعداد سوادآموزان زن در سال ۱۳۸۵، ۱۱۴۹۵۲۴ نفر بوده است که این رقم نسبت به سال ۱۳۷۵، ۲۶/۵۳ درصد افزایش و نسبت به سال ۱۳۶۵، ۵۸/۷۵ درصد افزایش داشته است. توزیع نسبی سوادآموزان زن نسبت به کل سوادآموزان در سال ۱۳۸۵، ۸۵/۶۵ درصد برآورد شده است که این رقم نسبت به دو دهه گذشته ۱۸/۸۱ درصد افزایش داشته است.^۳ آمار

۱. مصطفی عماد زاده، ۱۳۸۲.

۲. موسوی خامنه، ودادهیر، برزگر، ۱۳۸۹.

۳. سایت مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری، www.women.gov.ir

پذیرفته‌شدگان زن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از ۲۸/۷۵ درصد در سال ۱۳۶۵ - ۱۳۶۶ به ۵۴/۵۷ درصد در سال ۱۳۸۴-۱۳۸۵ ارتقا یافته است.^۱

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برخورداری از امکانات آموزشی رایگان (تا پایان دوره متوسطه) حق مسلم همه آحاد مردم اعم از زن و مرد دانسته شده است. در اصل سوم قانون اساسی، دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است همه امکانات خود را برای امور زیر به‌کار برد: آموزش و پرورش و تربیت‌بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

در اصل سی‌ام قانون اساسی دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به‌طور رایگان گسترش دهد.

در اصل چهل‌وسوم قانون اساسی، برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه، ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

۱. تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه،

بدین ترتیب در جمهوری اسلامی ایران حق بهره‌مندی از آموزش امری همگانی و فراجنسیتی است که دولت باید تمامی تلاش خود را جهت تأمین این حق به‌کار برد.

گزارش حاضر به بررسی قوانین و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران در رابطه با آموزش زنان و خانواده پرداخته است. در بخش اول این گزارش، سیاست‌های تدوین شده در جمهوری اسلامی ایران در رابطه با آموزش زنان آورده شده است. سپس قوانین برنامه‌های پنج‌گانه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از حیث توجه به آموزش زنان مورد بررسی قرار گرفته است. قوانین مربوط به آموزش زنان و دختران، کودکان و خانواده‌ها به‌ترتیب در بخش‌های سوم و چهارم و پنجم ذکر شده است.

این آموزش‌ها صرفاً شامل آموزش‌های رسمی نمی‌گردد بلکه ارتقای سطح آگاهی زنان، آموزش مهارت‌های زندگی و... را نیز دربرمی‌گیرد.

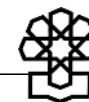
۱. مرکز آمار ایران، به نقل از صادقی فسایی، ۱۳۸۷.

بخش اول - بررسی سیاست‌های مربوط به آموزش زنان و خانواده

سیاست‌ها در حقیقت خط‌مشی‌ها، بایدها و نبایدهای هر حوزه را مشخص می‌کنند، سیاست‌های حوزه آموزش زنان نیز تعیین‌کننده خط‌مشی‌های کلی این حوزه هستند. به عبارت دیگر این سیاست‌ها را می‌توان نشان‌دهنده رویکرد نظام جمهوری اسلامی به بحث آموزش زنان دانست.

- سیاست‌های تصویبی شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی اجتماعی زنان)

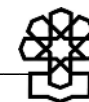
یکی از وظایف شورای فرهنگی اجتماعی زنان تدوین سیاست‌های مربوط به زنان و خانواده در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و حقوقی است. در همین راستا شورای زنان موارد ذیل را در زمینه آموزش زنان تصویب و جهت تصویب نهایی به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه کرده است.

جدول ۱. سیاست‌های مربوط به آموزش زنان و خانواده

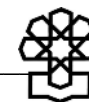
ردیف	عنوان سیاست	محل تصویب	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	سیاست‌های سوادآموزی	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۵/۹/۲۱	وزارت آموزش و پرورش، با هدف «انسداد ورودی بیسواد» از طریق افزایش «نرخ جذب خالص کودکان ۶ ساله» و «پوشش واقعی کامل لازم‌العملیمان»، موظف است انعطاف و نوآوری‌های لازم را در روش‌ها، ضوابط آموزشی، روندها و رویه‌های اداری صورت دهد و حسب ضرورت در مناطق روستایی کم‌جمعیت و عشایری که تشکیل کلاس کمتر از حدنصاب مقرون به صرفه نیست، از شیوه خرید خدمات آموزشی از اشخاص حقیقی و حقوقی واجد شرایط، بهره‌گیرد
۲	اصلاح و تکمیل اساسنامه طرح شاهد	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۵/۸/۹	تربیت، آموزش و رشد همه‌جانبه فرزندان ایثارگران، تسهیل در آموزش و ارتقای تحصیلی جانبازان، آزادگان، همسران آنها و همسران شهدا، مفقودین و اسراء، فرزندان آزادگان و فرزندان جانبازان ۵۰ تا ۶۹ درصد از مزایای قانونی و تسهیلات و خدمات آموزشی طرح برابر ضوابطی که شورای عالی طرح و برنامه شاهد مشخص می‌کند بهره‌مند می‌شوند
۳	سیاست‌های ارتقای مشارکت زنان در آموزش عالی	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۴/۷/۲۶	فصل دوم: سیاست‌های مربوط به برنامه‌های آموزشی از جمله: - تدابیر لازم جهت توسعه آموزش عالی زنان، تنوع‌بخشی به رشته‌های دانشگاهی، تدوین منابع درسی متناسب با نیازها و نقش‌آفرینی‌های زنان در خانواده و... - اهتمام بر برنامه‌ریزی آموزشی و تدوین منابع درسی متناسب با نیازها و نقش‌آفرینی‌های زنان در خانواده و اجتماع - اتخاذ تدابیر قانونی و آموزشی انعطاف‌پذیر و متناسب با مسئولیت‌های خانوادگی زنان (همسری و مادری) - اتخاذ تدبیر مناسب جهت تحصیل دانشجویان دختر در دانشگاه‌های محل اقامت خود - توسعه کمی و کیفی رشته‌های تحصیلی و منابع درسی مربوط به زنان و خانواده به‌منظور تبیین نظام‌مند مبانی اسلام در زمینه شخصیت، حقوق و مسئولیت‌های زنان و خانواده - توسعه کمی و کیفی امکانات آموزش عالی برای دختران در نقاط محروم جهت رشد استعداد آنها و دسترسی به سطوح بالای آموزشی

ردیف	عنوان سیاست	محل تصویب	تاریخ تصویب	توضیحات
۴	راهبردها و راهکارهای ارتقای فعالیت‌های سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۴/۷/۱۲	بند «۱۶» - توجه به فرآیند اجتماعی کردن کودکان و نوجوانان، آموزش مسئولیت‌پذیری به آنان
۵	اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۴/۴/۷	هدف دوم - راهبردها: ۴. توسعه و جهت‌دهی نظام آموزشی با توجه به نقش‌ها و ویژگی‌های مشترک و اختصاصی زنان و مردان، هدف دوم سیاست‌های اجرایی: - توسعه مراکز رسمی آموزشی و مشاوره خانواده قبل و بعد از ازدواج با حمایت‌های دولت، تأمین نیازهای اساسی خانواده از طریق نظام آموزش رسمی و فرهنگ عمومی، - فرهنگ‌سازی و آموزش درخصوص گسترش فرهنگ عفاف و پایبندی‌های اخلاقی به‌منظور تحکیم بنیان خانواده هدف سوم سیاست‌های اجرایی: - آموزش زنان و مردان درخصوص اهمیت نقش آنان در تربیت فرزندان و...
۶	منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در جمهوری اسلامی ایران	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۳/۶/۳۱	فصل دوم ب) آموزش حق سوادآموزی عمومی، ارتقای آموزشی و برخورداری از امکانات آموزش و پرورش برای زنان، حق تحصیل در آموزش عالی برای زنان تا بالاترین سطح علمی، حق کسب مهارت‌ها و آموزش‌های تخصصی به‌صورت کمی و کیفی تا بالاترین سطوح، حق برخورداری زنان و دختران مناطق محروم از حمایت‌های خاص در امر آموزش، حق و مسئولیت در تدوین برنامه‌های درسی و متون آموزشی، حق و مسئولیت در برخورداری از جایگاه شایسته و متناسب با نقش، شأن و منزلت زنان در متون درسی و آموزشی، حق مشارکت بانوان در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری و مدیریت‌های آموزشی، علمی و حضور فعال در مجامع فرهنگی - علمی داخلی و بین‌المللی، حق شناسایی، حمایت و بهره‌مندی از توانمندی‌های بانوان دارای استعدادهای درخشان و مسئولیت آنها در تأمین نیازهای کشور،

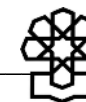
ردیف	عنوان سیاست	محل تصویب	تاریخ تصویب	توضیحات
				حق بانوان معلول جسمی و ذهنی نسبت به برخورداری از حمایت‌های لازم در زمینه آموزش و پرورش، دستیابی به آموزش عالی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با استعداد و میزان معلولیت آنان
۷	امکان ادامه تحصیل دانشجویان دختر مسلمان محجبه دانشگاه‌های فرانسه، آلمان و ترکیه در دانشگاه‌های ایران	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۳/۶/۱۷	این دانشجویان دختر در صورت تمایل می‌توانند در همان رشته و در چارچوب ضوابط مربوط و مازاد بر سهمیه موجود در دانشگاه‌های ایران به تحصیل خود ادامه دهند همچنین به سازمان کنفرانس اسلامی و سایر مجامع علمی و فرهنگی جهان اسلام پیشنهاد می‌شود برای تأسیس دانشگاه در کشورهایی که دختران مسلمان از داشتن حجاب منع شده‌اند اقدامات بایسته را به عمل آورند
۸	سیاست‌های فعالیت‌های بین‌المللی زنان	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۲/۲/۱۶	اطلاع‌رسانی و برگزاری دوره‌های آموزشی - فرهنگی برای خانواده‌های رایزنی‌های فرهنگی، سفرها و زنان مسلمان ایرانی در خارج از کشور تقویت و ارتقای آگاهی زنان در کلیه امور بین‌المللی زنان با تأکید بر حقوق بین‌الملل و آشنایی با شرایط و فضای مناسبات و روابط در محافل بین‌المللی
۹	سیاست‌های بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان و دختران	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۸۱/۱۲/۲۰	آموزش به زنان خانه‌دار و افزایش سطح آگاهی آنان جهت بهره‌وری بهینه از اوقات فراغت در خانه، توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای زنان، برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای مدیران و مسئولان و...
۱۰	آیین‌نامه شورای فرهنگی و اجتماعی زنان	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۷۶/۴/۱۷	در وظایف و اختیارات شورای فرهنگی و اجتماعی زنان چنین آمده: - استفاده بهتر دختران و بانوان از اوقات فراغت (از طریق استفاده از وسائل و امکانات ورزشی، آموزشی، تفریحی، هنری، رسانه‌های همگانی و...) - تهیه طرح‌هایی جهت ارتقای سطح آگاهی‌های عمومی و سوادآموزی و بررسی سیاست‌ها و شیوه‌های مناسب در زمینه آموزش و پرورش و تحصیلات عالی زنان

ردیف	عنوان سیاست	محل تصویب	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۱	تعیین عنوان آموزشی برای مهدکودک‌ها	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۷۵/۵/۲	مهدکودک‌ها از مراکز آموزشی محسوب می‌شوند
۱۲	تدریس دو واحد درس تحت عنوان «دانش خانواده»	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۷۳/۱/۱۶	این درس در دانشگاه‌هایی که توانایی ارائه آن را دارند به صورت آزاد (نه اختیاری و نه اجباری) تدریس شود
۱۳	اساسنامه دانشکده غیرانتفاعی غیردولتی علوم پزشکی فاطمیه زنان قم	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۷۰/۷/۳۰	این دانشکده یک مرکز آموزشی و پژوهشی ویژه زنان است و همچنین این دانشکده دارای شخصیت حقوقی و از لحاظ آموزشی مشمول مقررات آموزش دانشجویی و آموزش عالی کشور می‌باشد
۱۴	رفع محدودیت پذیرش داوطلبان دختر در بعضی از رشته‌های دانشگاهی	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۳۶۸/۲/۱۲	در این سیاست آمده است که: داوطلبان دختر باید بتوانند در هر رشته‌ای که می‌خواهند تحصیل کنند، مگر اینکه تحصیل آنان در رشته‌هایی با منع شرعی یا اجتماعی و عملی مواجه باشد

بخش دوم - بررسی قوانین، مقررات برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و بودجه‌ای مربوط به آموزش زنان و خانواده**جدول ۲. قوانین و مقررات برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و بودجه‌ای**

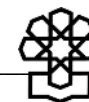
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۹/۱۰/۱۵	بند «ب» ماده (۱۵) تدوین و ارتقای شاخص‌های کیفی به‌خصوص در رشته‌های علوم انسانی به‌ویژه در رشته‌های علوم قرآن و عترت و مطالعات میان‌رشته‌ای با بهره‌گیری از امکانات و توانمندی‌های حوزه‌های علمیه و تأمین آموزش‌های مورد نیاز متناسب با نقش دختران و پسران بند «د» ماده (۱۹) وزارت آموزش و پرورش موظف است به‌منظور تضمین دسترسی به فرصت‌های عادلانه آموزشی به تناسب جنسیت و نیاز مناطق به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه‌یافته و رفع محرومیت آموزشی، نسبت به آموزش از راه دور و رسانه‌ای و تأمین هزینه‌های تغذیه، رفت و آمد، بهداشت و سایر امور مربوط به مدارس شبانه‌روزی اقدام نماید بند «ه» ماده (۱۹) تدوین برنامه‌های جامع اطلاع‌رسانی جهت آگاه‌سازی و آموزش والدین کودکان با نیازهای خاص
۲	آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۹) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	هیئت دولت	۱۳۸۸/۵/۲۴	بند «الف» ماده (۳) آموزش رایگان مهارت‌های شغلی افراد خانواده‌ها متناسب با نیاز بازار کار از طریق سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و سایر مراجعی که آموزش‌های مزبور را ارائه می‌کنند

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۳	قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۳/۶/۱۱	بند «م» ماده (۵۲) دولت موظف است به منظور تضمین دسترسی به فرصت‌های برابر آموزشی به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه‌یافته، گسترش دانش، مهارت و ارتقای بهره‌وری سرمایه‌های انسانی به‌ویژه برای دختران و توسعه کمی و کیفی آموزش عمومی آن دسته از اقدام‌های ذیل که جنبه قانونگذاری ندارد را به انجام برساند: پیش‌بینی تسهیلات و امکانات لازم برای نوسازی، مقاوم‌سازی و استاندارد و متناسب نمودن فضاهای آموزشی، به‌ویژه مدارس دخترانه و تنظیم سازوکارهای حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز - دوره‌های آموزشی ضمن خدمت متناسب با مشاغل مورد تصدی کارکنان به‌منظور افزایش سطح کارایی و ارتقای مهارت‌های شغلی آنان (به‌خصوص برای زنان) به‌ویژه از طریق آموزش‌های کوتاه‌مدت
۴	آیین‌نامه اجرایی بند «ب» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور	هیئت وزیران	۱۳۸۳/۳/۹	اولویت‌های امور زنان به شرح ذیل می‌باشد: ماده (۲) الف) شناسایی آموزش‌های رسمی و غیررسمی زنان به‌ویژه آموزش‌های مربوط به مهارت‌آموزی با رویکرد تنوع‌بخشی، کیفیت‌بخشی، متناسب‌سازی و متعادل‌سازی آموزش‌ها ی) حمایت از پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد و دکترا در زمینه مطالعات زنان
۵	آیین‌نامه اجرایی جزء «۵» بند «الف» ماده (۱۹۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	هیئت دولت	۱۳۸۳/۲/۲	ماده (۲۱) وزارت آموزش و پرورش موظف است آموزش‌های لازم را جهت تکریم سالمندان در خانواده به‌منظور بهره‌مندی از تجارب سالمندان و شیوه زندگی سالم جهت دستیابی به سالمندی سالم و فعال متناسب با هریک از مقاطع تحصیلی در کتب درسی منظور و در مناسبت‌های خاص مطرح نماید

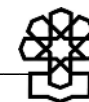
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۶	آیین‌نامه اجرایی ردیف ۱ بند «الف» تبصره «ع» قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور	هیئت دولت	۱۳۷۹/۳/۲۹	بند «ب» ماده (۶) این آیین‌نامه راجع به رفع تبعیض و فاصله موجود میان دختران و پسران در دسترسی به امکانات آموزش‌های عمومی با تأکید بر آموزش ابتدایی و آموزش فنی و حرفه‌ای است
۷	قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۹/۱/۱۷	ماده (۱۵۸) مرکز امور مشارکت زنان ریاست‌جمهوری موظف است در جهت زمینه‌سازی برای ایفای نقش مناسب زنان در توسعه کشور و تقویت نهاد خانواده، ضمن انجام مطالعات لازم با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اقدامات ذیل را به عمل آورد: الف) با بهره‌گیری از اصول و مبانی اسلامی و با در نظر گرفتن تحولات آینده جامعه، نیازهای آموزشی و فرهنگی و ورزشی خاص زنان را شناسایی کرده و طرح‌های مناسب را برحسب مورد از طریق دستگاه‌های اجرایی ذیربط تهیه و برای تصویب به مراجع مربوط پیشنهاد کند د) برای بهره‌گیری از خدمات مختلف اجتماعی زنان در زمینه‌های مالی، حقوقی، مشاوره‌ای، آموزشی و ورزشی، طرح‌های لازم با اولویت قائل شدن برای زنان خودسرپرست و بی‌سرپرست مناطق توسعه‌نیافته یا کمتر توسعه‌یافته و گروه‌های محروم جامعه در زمینه حمایت از تشکیل سازمان‌های غیردولتی، تهیه و برحسب مورد به دستگاه‌های اجرایی یا دولت منعکس کند تا پس از تصویب از طریق دستگاه‌های ذیربط اجرا شوند

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۸	آیین‌نامه اجرایی تبصره «۱۱» قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور	هیئت دولت	۱۳۷۷/۲/۲۰	<p>ماده (۲)</p> <p>اقدامات حمایتی از خانواده‌ها و افراد موضوع این آیین‌نامه که در چارچوب وظایف و مسئولیت‌های قانونی سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام‌خمينی (ره) از محل اعتبارات اختصاص یافته به این دستگاه‌ها در سال ۱۳۷۷ تحت پوشش قرار خواهند گرفت به شرح زیر تعیین می‌گردد:</p> <p>- هزینه‌های آموزشی، تحصیلی و خدمات فرهنگی در کلیه سطوح تحصیلی</p>
۹	آیین‌نامه اجرایی تبصره «۶۲» قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	هیئت دولت	۱۳۷۵/۳/۲۷	<p>ماده (۱)</p> <p>کودکان لازم‌التعلیم در این آیین‌نامه به کودکان ۶ ساله تا ۱۰ سال اطلاق می‌شود که براساس مقررات وزارت آموزش و پرورش، واجد شرایط تحصیل در دوره آموزش ابتدای باشند</p> <p>در این آیین‌نامه وزارت آموزش و پرورش را موظف نموده که اقدامات زیر را انجام دهد:</p> <p>ماده (۳)</p> <p>طرح شناسایی تفصیلی کودکان لازم‌التعلیم و بیسواد</p> <p>ماده (۴)</p> <p>اولیای کودکان لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل گروه سنی ۶ تا ۱۰ سال در مناطق مشمول آموزش اجباری موظفند هر سال قبل از شروع سال تحصیلی جدید، به مراکز آموزشی تعیین شده مراجعه و نسبت به ثبت نام فرزندان خویش اقدام نمایند</p> <p>- و ...</p>

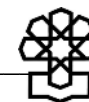
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۰	قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۳/۹/۲۰	تبصره «۶۲» دولت موظف است تمهیدات لازم برای اجباری کردن شرکت کودکان لازم‌التعلیم در آموزش اجباری و شرکت بیسوادان کمتر از ۴۰ سال در دوره‌های سوادآموزی را فراهم آورد تبصره «۱۰۱ - ۵ - ۱» الف تأکید بر آموزش آگاهی بانوان در مقاطع سنی بالقوه باروری، در زمینه مزیت‌های کنترل باروری
۱۱	آیین‌نامه اجرایی بند «د» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور	هیئت دولت	۱۳۷۳/۲/۲۵	ماده (۲) کلیه مؤسسات مشمول این آیین‌نامه موظفند دو درصد (۲٪) سود ناخالص سال قبل خود را جهت تأمین فضای آموزشی و پرورشی و دانشگاهی مورد نیاز فرزندان لازم‌التعلیم کارکنان تحت پوشش خود و یا در جهت احداث، توسعه، تعمیر و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی (غیراداری) و ساخت و راه‌اندازی مراکز فرهنگی، سینما، کتابخانه مورد نیاز سایر اقشار به‌طور مستقیم یا از طریق وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و فرهنگ و ارشاد اسلامی، به‌ترتیب به نسبت دوسوم و یک‌سوم به مصرف برسانند
۱۲	قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۸/۱۱/۱۱	تبصره «۵۲» بند «ب» تأکید و تقویت آموزش آمادگی دفاعی در مدارس پسرانه و دخترانه - فراهم آوردن مقدمات و زمینه لازم برای طراحی تفصیلی و اجرای نظام جدید آموزش و پرورش و تدوین و اجرای نظام آموزش عالی و آموزش فنی و حرفه‌ای متناسب و هماهنگ با آن

توضیحات	تاریخ تصویب	مرجع قانونگذاری	عنوان قانون	ردیف
<p>- ایجاد امکانات آموزشی لازم برای تمامی کودکان لازم‌التعلیم</p> <p>- توسعه فضای آموزشی متناسب با رشد دانش‌آموز و ایجاد امکانات آموزشی و پرورشی لازم و تربیت نیروهای کافی برای تمامی مقاطع به‌ویژه کودکان لازم‌التعلیم با اولویت روستاها</p> <p>- مشارکت بیشتر زنان در امور اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و اقتصادی با حفظ شئون خانواده و ارزش‌های متعالی شخصیت اسلامی زن</p> <p>- اعتلای موقعیت زنان از طریق تعمیم آموزش و افزایش زمینه‌های مشارکت زنان در امور اقتصادی - اجتماعی جامعه و خانواده</p> <p>تبصره «۵۲» - بند «ج»</p> <p>بالا بردن سطح سواد و دانش عمومی افراد جامعه و به‌خصوص افزایش ضریب پوشش تحصیلی دختران لازم‌التعلیم</p>				

بخش سوم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش زنان و دختران**جدول ۳. آموزش زنان و دختران**

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	اساسنامه مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی وابسته به دستگاه‌های دولتی و سایر نهادهای عمومی	هیئت دولت	۱۳۸۸/۶/۳	- مدرسه وابسته برای دانش‌آموزان دختر و پسر به صورت نوبت جداگانه اداره خواهد شد - کلیه کارکنان مدارس دخترانه باید زن و کلیه کارکنان مدارس پسرانه باید مرد باشند - در مدارس دخترانه استفاده از نیروی انسانی مرد در پست‌های نگهداری، تأسیسات، آشپز، راننده و باغبان بلامانع است - استفاده از نیروی انسانی زن در مدارس دوره‌های پیش‌دبستانی و ابتدایی پسرانه بلامانع است
۲	اساسنامه مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران	هیئت دولت	۱۳۸۷/۵/۲۹	- برای دانش‌آموزان دختر و پسر، مدارس جداگانه تشکیل می‌شود
۳	آیین‌نامه نحوه تشکیل و اداره آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد	هیئت وزیران	۱۳۸۵/۵/۸	- آموزش کارآموزان زن صرفاً توسط مربیان زن و آموزش کارآموزان مرد صرفاً توسط مربیان مرد باید انجام شود
۴	قانون الزام فراگیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای اشتغال به کار	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۶/۳/۱۱	- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور موظف است با استفاده از امکانات موجود به منظور رفع مشکلات احتمالی زنان جویای کار متناسب با فرصت‌های شغلی زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای آنان را فراهم نماید
۵	قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۰/۷/۲۱	- دوره تخصصی بسیج برای آن عده از بسیجیان فعال که دوره عمومی تکمیلی را طی نموده‌اند به مدت یک‌ماه در مراکز آموزشی سپاه برگزار می‌گردد

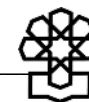
ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
				- سپاه موظف است حسب مورد با هماهنگی و همکاری شورای مدیریت حوزه علمیه و وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش‌های تخصصی بسیج را برای افرادی که قبل از خدمت دوره ضرورت به تحصیلات عالی در حوزه یا دانشگاه راه می‌یابند به صورت تئوری و اردوهای نظامی برگزار نماید - آموزش‌های فوق برای زنان متناسب با شرایط آنها و به‌ویژه در زمینه امداد، پشتیبانی مقاومت محلی و دفاع غیرنظامی خواهد بود
۶	وظایف دستگاه‌های اجرایی زیربند درخصوص اعمال سیاست تجدید مولید	هیئت دولت	۱۳۶۹/۶/۴	وظائف وزارت آموزش و پرورش چنین بیان شده است: - بالا بردن سطح سواد در کلیه اقشار جامعه به‌ویژه آموزش بزرگسالان تا سی سال - بالا بردن ضریب پوشش تحصیلی دختران لازم‌التعلیم مخصوصاً در نقاط روستایی - تدوین متون آموزشی برای بالابردن سطح آگاهی دانش‌آموزان دبیرستانی (به‌ویژه دختران) نسبت به زیان‌های باروری بالا در کشور
۷	آیین‌نامه نحوه تشکیل و اداره آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای	هیئت وزیران	۱۳۶۵/۷/۶	در این آیین‌نامه آمده است: اجازه تأسیس آموزشگاه برای آموزش نکور صرفاً به آقایان و برای آموزش نسوان به بانوان داده خواهد شد. همچنین آموزش حرفه‌آموزان زن صرفاً توسط مربیان زن و آموزش حرفه‌آموزان مرد صرفاً توسط مربیان مرد باید انجام شود
۸	قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۳۶۴/۷/۹	مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۴/۷/۹	- وزارت موظف است طوری برنامه‌ریزی نماید که بانوان در رشته‌های تخصصی زنان، مامایی و رشته‌های بالینی پزشکی به مرحله خودکفایی برسند

بخش چهارم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش کودکان

جدول ۴. آموزش کودکان

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	برنامه جامع آموزش همگانی محیط زیست (با رویکرد سند چشم‌انداز برنامه توسعه کشور)	هیئت دولت	۱۳۸۵/۴/۲۸	اهم اقدامات انجام شده در سطح ملی (ستادی و استانی) به شرح زیر است: - جهت تعمیق و توسعه همکاری‌های آموزشی در زمینه محیط زیست با دفاتر ستادی امور کودکان سازمان بهزیستی کشور اقداماتی صورت گرفته است: - تولید مجموعه کلیپ‌های آموزشی چالش‌های موجود در بخش آمادگی: - آگاهی ناکافی از نیازهای آموزشی کودکان و مربیان در زمینه محیط زیست جهت تدوین برنامه‌های آموزشی اثربخش و...
۲	قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه‌نامه مکمل آن	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۰/۸/۸	- تضمین دسترسی به آموزش و پرورش پایه‌ای رایگان و در صورت امکان و اقتضا، آموزش حرفه‌ای، برای کلیه کودکانی که از بدترین اشکال کار کودک دور می‌شوند
۳	آیین‌نامه اجرایی قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست	هیئت وزیران	۱۳۷۴/۵/۱۱	- در این آیین‌نامه اقدامات اجرایی به منظور ایجاد حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی از زنان و کودکان بی‌سرپرست عبارتند از: الف) خدمات آموزشی و تربیتی در سطوح آمادگی و پیش‌دبستانی تا تحصیلات عالی

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۴	قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۱۲/۱	<p>- تشویق رسانه‌های گروهی جهت توجه خاص به احتیاجات مربوط به آموزش زبان کودکانی که به گروه‌های اقلیت تعلق دارند یا مربی هستند</p> <p>- کشورهای طرف کنوانسیون حق کودک را نسبت به آموزش و پرورش به رسمیت می‌شناسند</p> <p>- کشورهای طرف کنوانسیون همکاری‌های بین‌المللی را در موضوعات مربوط به آموزش و پرورش خصوصاً در زمینه زدودن جهل و بیسوادی در سراسر جهان و تسهیل دسترسی به اطلاعات فنی و علمی و روش‌های مدرن آموزشی، تشویق و افزایش خواهند داد</p>
۵	قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۱/۸/۲۴	<p>- در این قانون حمایت‌های فرهنگی، اجتماعی پیش‌بینی شده که شامل ارائه خدماتی نظیر خدمات آموزشی (تحصیلی)، تربیتی، کاریابی، آموزش حرفه و فن جهت ایجاد اشتغال، خدمات مشاوره‌ای و مددکاری جهت رفع مسائل و مشکلات زندگی مشمولان و به‌وجود آوردن زمینه ازدواج و تشکیل خانواده می‌شود</p> <p>- در موارد نیز مقرری مشمولان قطع خواهد شد از جمله:</p> <p>خودداری از شرکت در دوره‌های آموزشی (تحصیلی) و آموزش بدون عذر موجه</p>

بخش پنجم - بررسی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به آموزش خانواده**جدول ۵. آموزش خانواده**

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	ایجاد تسهیلات آموزشی برای آزادگان، جانبازان، خانواده معزز ایشان و خانواده معظم شهدا	هیئت دولت	۱۳۸۵/۸/۱۶	به‌منظور تجلیل از مقام رفیع شهدا، آزادگان، جانبازان و خانواده‌های محترم آنان، شورای عالی آموزش و پرورش موافقت می‌کند: - افراد مشروحه زیر می‌توانند بدون ارائه مدارک تحصیلی سنوات قبل در امتحانات سال سوم راهنمایی و با داشتن گواهینامه سوم راهنمایی در امتحانات سال سوم متوسطه (شاخه نظری) به‌صورت داوطلب آزاد شرکت نموده و در صورت احراز شرایط قبولی، گواهینامه پایان تحصیلات دوره مربوط را دریافت کنند: - همسران شهدا، آزادگان و جانبازان ۲۵ درصد به بالا، - فرزندان شهدا، آزادگان و جانبازان ۵۰ درصد به بالا با حداقل ۲۱ سال سن - به افراد مشروحه زیر دیپلم افتخاری اعطا شود: - پدران، مادران و همسران شهدا
۲	قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۳/۲/۲۱	- فراهم‌سازی امکانات، آموزش بازتوانی و ایجاد مهارت‌های شغلی خانوارهای نیازمند
۳	افزایش ضریب مقرری‌حق تاهل دانشجویانی که همسرانشان از بورس همراه استفاده می‌نمایند	هیئت دولت	۱۳۸۱/۷/۲۴	به‌منظور تشویق ادامه تحصیل همسران دانشجویان و جبران افزایش هزینه‌های آنان ضریب مقرری حق تاهل دانشجویانی که همسرانشان از بورس همراه استفاده می‌نمایند از شصت درصد (۶۰٪) به صد درصد (۱۰۰٪) و دانشجویانی که همسرانشان با هزینه شخصی ادامه تحصیل می‌دهند از شصت درصد (۶۰٪) به هفتادوپنج درصد (۷۵٪) افزایش یابد

ردیف	عنوان قانون	مرجع قانونگذاری	تاریخ تصویب	توضیحات
۴	قانون اصلاح ماده (۳) قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۴	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۹/۲/۱۴	- اعزام دانشجویانی که دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر هستند با در نظر گرفتن ظرفیت دانشگاه‌های کشور و امکانات ارزی، رشته‌های مورد نیاز و کاملاً ضروری و با رعایت مفاد ماده (۱۸) قانون گذرنامه صورت خواهد گرفت وزارت هر سال یکبار این موارد را تعیین خواهد کرد. در شرایط مساوی اولویت با داوطلبان متأهل می‌باشد
۵	قانون اساسنامه بنیاد شهید انقلاب اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۷/۲/۲۷	- پیگیری و نظارت امور فرهنگی، تربیتی و آموزشی فرزندان شاهد و زمینه‌سازی رشد و تعالی فکری، روحی، اخلاقی و تحصیلی آنها از طریق: - ارائه خدمات فرهنگی و آموزشی به والدین و همسران شاهد با همکاری مراجع ذیربط
۶	قانون الزام به پذیرش افراد واجد شرایط استفاده از سهمیه ایتارگران در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۷/۱/۱۸	- پنج درصد (۵٪) ظرفیت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به فرزندان و همسران شهدا و جانبازان بالای پنجاه درصد (۵۰٪) و همسران آزادگان با سنوات ۴ سال به بالا اختصاص می‌یابد. در صورت عدم تکمیل ظرفیت باقیمانده آن به فرزندان و همسران جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪) (به ترتیب اولویت درصد جانبازی) تخصیص داده می‌شود
۷	قانون تنظیم خانواده و جمعیت	هیئت دولت	۱۳۷۲/۲/۲۶	- این قانون وزارت آموزش و پرورش را موظف نموده که مطالب آموزشی مربوط به جمعیت و تأمین سلامتی مادران و کودکان را در متون درسی خود بگنجانند - وزارت فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف به ایجاد یک واحد درسی به نام جمعیت و تنظیم خانواده در کلیه رشته‌های آموزشی می‌باشند - سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران موظف است جهت ارتقای سطح آگاهی‌های عمومی در تأمین سلامت کودکان و مادران و جمعیت برنامه‌های آموزشی رادیویی و تلویزیونی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم تهیه و پخش نماید

۱. آرتیدار، طیبه. قوانین و مقررات زنان و خانواده در جمهوری اسلامی ایران، مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، تهران، شرکت انتشارات سوره، ۱۳۸۶.
۲. اداره مطالعات زنان و خانواده، کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران در مسائل زنان، تهران، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، معاونت پژوهشی، ۱۳۸۹.
۳. آیت‌اللهی، زهرا. شرح منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران، تهران، مرکز امور زنان و خانواده، نهاد ریاست جمهوری، ۱۳۸۶.
۴. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۵. لوح حق، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۶. صادقی منایی، سهیلا. تحصیلات زنان، فرصت‌ها و چالش‌ها، مجموعه مقالات همایش بررسی عوامل و پیامدهای فزونی ورود دختران به دانشگاه، مرکز مطالعات و تحقیقات زنان دانشگاه، تهران، تهران، ۱۳۸۷، www.women.gor.ir
۷. علی‌عسگری، فاطمه. آشنایی با شورای فرهنگی اجتماعی زنان، تهران، شورای فرهنگی اجتماعی زنان، روابط عمومی، ۱۳۸۴.
۸. عمادزاده، مصطفی. اهمیت سرمایه‌گذاری در آموزش زنان، فصلنامه علمی پژوهشی زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان) دوره ۱، سال ۳، ش ۷، پاییز ۱۳۸۲.
۹. موسوی‌خامنه، مرضیه، ابوعلی، دادهیر، نسرین، برزگر. توسعه انسانی مبتنی بر جنسیت و آموزش زنان (نتایج مطالعه‌ای بین کشوری) فصلنامه علمی پژوهشی زن در توسعه و سیاست، دوره ۸، ش ۴، زمستان ۱۳۸۹.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۱۰۷۰

عنوان گزارش: قوانین و مقررات مربوط به آموزش زنان و خانواده

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین‌کنندگان: آسیه ارحامی، شهناز رجبی

همکار: اکرم باجلان

ناظر علمی: وحید یامین‌پور

متقاضی: لاله افتخاری (نماینده تهران، ری، شمیرانات و اسلامشهر)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. زنان

۲. آموزش

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۷/۱۰